

شىكر دىنەۋەي سىنتاكسى بۇ كاتىگورىيە بەتلەكەن: تىۋرى شوينىي

بەخشان فەھمى، فەرھو^{*1}

ابهشی زمانی کوردی، فاکه‌لتی یهروم‌ده، زانکۆی کۆیه، ههریما کوردستانی - عێراق.

وهرگرتن: 2026/01 به‌سەندکرن: 2026/03 به‌لافکرن: 2026/07 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2026.14.3.1779>

یوخته:

ئەم توپۇنلارنىڭ بىرى ئاۋدىيالىق شېكىردىكى سىنتاكسىس بۇ كاتېگورىيە بەتلىك: تېۋى شۇنداق، توپۇنلارنىڭ بىرى سىنتاكسىس (Empty Categories) لار چارچىلىق تېۋى يەرلىك رېزىمانى بىر ھەممەتنى (Generative Grammar)، بىر جەختلىرىنىڭ لىتىت لىتىت (Trace Theory) لار كاتى پىروپىرتى جولى وىشە پىرس (Wh-movement). توپۇنلارنىڭ لىتىت لىتىت (Deep Structure) دىجولوتى بۇ پىنگىلىكى نوڭ لار رۇنانى سىرومدا (Surface Structure)، شۇنداق رەسەنەكى بەتلەۋى چۆل نابىت، بەلكو توخىلىكى بىدەنگ و نەبىستراۋ بەجى دەھىلتى، كە پىنى دىورتىت شۇنداق (t). توپۇنلارنىڭ شېكىردىكى بۇ ئەم دەكت كە چۆن ئەم كاتېگورىيە بەتلىك ۋەك پىردىكى سىنتاكسىس كار دەكت بۇ پاراستى زىجىرى جولى ۋە مۇگىركىنى گوستىلىرى رۆل ۋە اتاپىكان (Theta-roles) لار كىدارمەكە بۇ توخمە جولاۋەكە. بەجى ئەم مىكانىزمە، پىلەندى نيوان دەنگ و واتاۋ رىستە دىچىرتى. ھىروەھا، توپۇنلارنىڭ باس لەم ياسا ناۋدانە دەكت كە بەسەر دابەشبولونى ئەم توخمە شاراونەدا دەسپىرنىن، بەتاپىلىتى لەژىر رۇشانلىق پىرەنسپى كاتېگورى بەتلى (ECP-Empty Category Principle)، كە مەرجە ھەر شۇنداق دەپت بەشىمەكى دروست لەلاين سىرمەمە ۋەك (Governed) بكىرت تارىستەكە بە راست دابىرتى. لەلايكە ترەمە، بەلگە بەھىزەكنى ۋەك دىاردە (Wanna-contraction) دىخىرنە روو بۇ سەلماندانى ئەمەكى كە كاتېگورىيە بەتلى. لە كونايدىدا، توپۇنلارنىڭ بەم نەنجامە دەكت كە كاتېگورىيە بەتلىك تەنھا نامرازىكى شىكارى نىن، بەلكو بەشىكى دانەراون لە توانستى زمانى مۇف (Linguistic Competence) ۋە بەلگە لىتىت لىتىت سىستەمى زىمىنى مۇف. لە لايكە ترەمە، بۇمان دىردەكەيت كە زمانى كوردى زمانىكى بىر كەتوۋە، ھىروەھا تېۋى (-wh movement) گونجاۋە بۇ زمانى كوردى، بە بەكار ھىنانى ياساكانى (wanna-contraction)) پىشتراست كرەتە ۋە جولى (Wh) شۇنداق بەجى دەھىلتى.

کلیله وشه‌کان: کاتیگۆریی به‌تال، جوله‌یوشه‌ی یرس، بیردۆزی شوینی، رۆلی تیتا، سینتاکس.

ہیما کورتکراوہکان:

- (t): (trace) هیمای شوینپی
 Wh: هیمای وشه ی پرس
 i,j: پینوینی شوینپی
 S: رسته
 NP: فریزی ناوی
 VP: فریزی کاری
 PP: فریزی پیشناوی
 Conj: نامرازی لیکدمر
 I': نای بار (لقی ناومندی)
 IP: کری پی گمردانی
 DP: فریزی دیارخمر
 TP: فریزی کاتی
 CP: فریزی تهاواکمر
 D: دیارخمر
 N: ناو

*قہکولہ ری بہریرس۔

خشته و هینکاریه کان:

خشته 1: روناکردنهوی (In-situ) و (Fronting)

هینکاری 1: روون کردنهوی کاتیگوری بهتال

هینکاری 2: شیکردنهوی ئیکسباری نمونهی 2

هینکاری 3: شیکردنهوی ئیکسباری نمونهی 3

هینکاری 4: نهخشه-درمختی ئیکس باری نمونهی 4

هینکاری 5: درمخته-نهخشهوی ئیکسباری نمونهی 9

1- بیهیگی:

1.1. ناویشانی توژینهوهکه:

ئهم توژینهوهیه، بۆ شیکردنهوی سینتاکسی بۆکاتیگوری بهتالمان: تیوری شوینی. تهرخان کراوه، همولدهات بهی ههرسی دۆخهکی پروونبکاتهوه.

1.2. نامانج و گرنگی توژینهوهکه:

نامانجی سههرکی ئهم توژینهوهیه بریتیه له شیکردنهوی سروشتی سینتاکسی زمانی کوردی (زاری ناوهراس) و هک زمانیک که ههر دوو جۆری کاتیگوری بهتالمان: شوینی جولهی وشه پرسیاریهکان (Wh-movement) و بکهری شاراو (Pro-drop) لهخو دهفریزت. توژینهوهکه همول دهات رۆلی کارای ئهم توخمه نادیارانه له رۆنانی ژیرموه و درمخت و کاریگهریهکان لهسه شیاوی دهربرین و گوکردنی وشهکان له رۆنانی ژیرموه و روون بکاتهوه. بۆ ئهم مهسهلهش، بهراوردکاریهک له نیوان زمانی کوردی و ئینگلیزیدا ئهجام دهدریت تاکو له ریهگی دهخستنی خاله هاوبهش و جیاوازمکهوه، بهلگه بۆ بوونی ریزمانی گشتگیر (Universal Grammar) دهستههر بکریت.

1.3. هوی ههلبژاردنی توژینهوهکه:

ههلبژاردنی ئهم بابته بۆ توژینهوه، تهنها ههلبژاردنیکی ئهکادیمی ساده نییه، بهلکو ههلیکی قووله بۆ تیگهیشتن لهو ئهنازه نادیاره که زمانی کوردی لهسه بنیات نراوه. لیره گرنگترین لهو هۆکارانهی که وایان کردوه ئهم بابته (شوینی، بکهری نادیار، و تیورییهکانی ریزی) بیهی جی بابه خهمنان:

- دهخستنی هیزی نادیارمان له زماندا.
- تاقیکردنهوی تیورییه جیهانییهکان لهسه زمانی کوردی.
- کوردی و هک تاقیگهیهکی دهمهاندی (Pro-drop).
- چارمههرکردنی فریز کویره و مرگیران و فیربون.

1.4. ریهازی و سنوری توژینهوهکه:

کرۆک و چهشنی توژینهوهکه وهسفی-شیکاری و بهراوردکاریه. له لایهکهوه، وهسفی دیاردهی جولهی

ریزمانی و کاتیگوری بهتالمان دهکات له زمانی کوردیدا، پاشان شیکاریان دهکات لهژیرو روشنایی بیردۆزه جیهانییهکان، و له کوتاییدا بهراوردی دهکات به زمانی ئینگلیزی بۆ دهرهینانی یاسا گشتیهکان.

توژینهوهکه له چوارچیهی ریزمانی بهرهمهینان ئهجامدهدریت، به دیاریکراوی پشت به مۆدیلی حوکمکردن و بهستنهوه دههستیت. کۆلهکه سههرمکییهکانی ئهم شیکارکردنه ئهمانه:

- بیردۆزی شوینی: بۆ شوینییهههگرنتی توخمه جولاوهکان له رۆنانی ژیرهوه بۆ رۆنانی سههرمه.
- پههسیی کاتیگوری بهتال: هک پههریک بۆ دیاریکردنی راست و دروستی رستهکان.
- بیردۆزی بکهر کهوتن: بهی تیروانیهکانی (Luigi Rizzi) بۆ پۆلینکردنی زمانهکان.
- سههرچاوهی دراوهکان (نونهکان) ی ئهم توژینهوهیه ئهمانهی خواروهان:

- زمانی کوردی: نمونهکان بریتین له رسته و دهربرینهکانی شیهواری کوردی ناوهراس (سورانی) که سههرچاوهکی پشت دههستیت به توانستی زمانی خوی تاکی کورد، ههوهو نمونهکان به راویژکردن به شارماریانی زمان پشتهراستکراونهوه.
- زمانی ئینگلیزی: نمونهکانی ئهم زمانه له سههرچاوه زانستیه باوههریکراوهکان و دهقه ریزمانیه پهسهندرکهوهکان و مرگیراون بۆ مههستی بهراوردکاری. بۆ شیکارکردنی نمونهکان، توژینهوهکه ئهم کههسهانه بهکاردههینیت:

- بیردۆزی ئیکس-بار و نهخشه-درمخت: بۆ وینهکیشانی دارشتهی رستهکان و دیارکردنی شوینی وردی شوینی (t) و بکهری شاراو (pro) لهناو رستهدا.
- تاقیکردنهوه سینتاکسییهکان: بهکارهینانی تاقیکردنهوهی و هک (Wanna-contraction) و پشکینی گونجانی نیوان بکهر و کردار بۆ چهپاندنی بوونی بهرهبهسته نههینراوهکان.
- بهکارهینانی حوکمی ریزمانی بۆجیاکردنهوی رستهی دروست و نادرست (که به هیمای * ئمازهی پی دمکریت).

شو‌ن‌ی‌ن‌یه له ک‌اتی جو‌ول‌ه‌ی پ‌ر‌س‌یار‌یدا یا‌ن نا. ز‌ور گر‌نگه به‌راوردی نی‌وان ز‌مانه‌کان ب‌ک‌ر‌یت، له‌ب‌ر ئ‌ه‌وه‌ی له تی‌وری ده‌سه‌لات و به‌ست‌ن‌ه‌وا ج‌یا‌وا‌زی ز‌مانه‌کان له به‌های نو پارامی‌ت‌ره پ‌ه‌یدا ده‌بی که تی‌وره‌که له ئ‌استی ر‌سته‌س‌اری و ر‌و‌ن‌انی دا ت‌بی‌نی ک‌ۆ‌مه‌ل‌یک پارامی‌ت‌ره‌ی جو‌را‌وج‌ور له ز‌مانه سروشتییه‌کان ده‌کات (سه‌لاح ه‌وی‌ز ره‌سو‌ول 2014: 191).

له‌ل‌ایه‌کی ت‌ره‌وه، ل‌ایه‌ن‌یک‌ی گر‌نگی ئ‌هم تو‌ی‌ز‌ینه‌وه ت‌ه‌رخ‌ان ک‌را‌وه ب‌و تو‌ی‌ز‌ینه‌وه له تی‌ورییه‌کانی ل‌وی‌ج‌ی ر‌یزی (Luigi Rizzi) و ج‌ی‌یه‌ج‌یک‌ر‌دن‌ی له‌س‌ر ز‌مانی ک‌وردی، به ت‌ای‌به‌ت به‌ی‌ش‌ت‌ه‌ستن به پارامی‌ت‌ره‌ی ب‌ک‌ره‌ی نا‌دی‌ار (Null Subject Parameter). ز‌مانی ئ‌ی‌ت‌الی و‌م‌ک نم‌و‌ن‌ه‌یه‌کی ک‌لا‌سی‌کی ز‌مانه ب‌ک‌ر ک‌ه‌وت‌و‌مه‌کان (Pro-drop Languages) ن‌اس‌را‌وه، که ت‌ی‌یدا ب‌ک‌ر ده‌ک‌ر‌یت ل‌اب‌ر‌یت یا‌ن ب‌ک‌ه‌وت‌ه‌ د‌و‌ای ک‌رد‌ار (Rizzi, 1986: 555) ئ‌هم تو‌ی‌ز‌ینه‌وه‌یه ئ‌ام‌ان‌ج‌یه‌تی بی‌سه‌لم‌ین‌یت که ز‌مانی ک‌وردیش ها‌وش‌ی‌وه‌ی ئ‌ی‌ت‌الی¹ خ‌ا‌و‌نی ه‌مه‌ان ت‌ای‌به‌ت‌مه‌ند‌یه‌یه و ئ‌ه‌مه‌ش ک‌اری‌گ‌ه‌ری ر‌اس‌ت‌ه‌وخ‌وی له‌س‌ر چ‌ۆ‌ن‌یه‌تی در‌وست‌بو‌نی شو‌ن‌ی‌ن‌یه‌ی و جو‌ول‌ه‌ی س‌ین‌ت‌اک‌سی ه‌یه. ده‌ر‌ئ‌ه‌ج‌ام، تو‌ی‌ز‌ینه‌وه‌که ه‌مو‌ل ده‌دات له ر‌ی‌گ‌ه‌ی ش‌یک‌ر‌دن‌ه‌وه‌ی وردی ر‌سته‌کان‌ه‌وه ب‌گ‌اته ئ‌هو ده‌ر‌ه‌ج‌ام‌ه‌ی که ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌یه به‌ت‌اله‌کان ت‌ه‌نها گر‌ی‌مان‌ه‌ی تی‌وری نی‌ن، به‌ل‌کو به‌ش‌یک‌ی دان‌ه‌بر‌اون له ت‌وان‌ستی ز‌مان‌ی م‌رو‌ف (Linguistic Competence) و به‌ل‌گ‌ن له‌س‌ر ئ‌ه‌وه‌ی ز‌مانی ک‌وردی م‌ل‌که‌چی یا‌سا گ‌شت‌یه‌یه‌کانی ز‌مانه (Universal Grammar).

3- ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌یه به‌ت‌اله‌کان

ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌یه به‌ت‌ال ش‌ی‌وه‌یه‌که که ر‌سته ت‌ی‌ا‌یدا ب‌ار‌یک‌ی ز‌وری له‌س‌ر پ‌ن‌که‌اته‌مه‌کی ه‌یه، که و‌مر‌گر ه‌ه‌ستی پ‌ن‌ده‌کات س‌ه‌ر‌ه‌رای ئ‌ه‌وه‌ی که له ر‌سته‌که‌دا به ش‌ی‌وه‌یه‌کی ئ‌اش‌ک‌را ده‌ر‌نا‌ک‌ه‌وت‌یت. ئ‌هم نا‌و‌ه‌ر‌و‌که نا‌ئ‌اش‌ک‌رایه ز‌مان‌ه‌وانان پ‌نی ده‌ل‌ل‌ن ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری به‌ت‌ال. ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری به‌ت‌ال ب‌و‌ن‌ی‌ادی‌کی تی‌وری ح‌و‌ک‌م‌کردن و ده‌سه‌لات، ئ‌ام‌ا‌ژه ب‌و ئ‌هو پ‌ن‌که‌اته‌نه‌ی ر‌سته ده‌کات که له ر‌و‌وی ده‌نگ‌س‌ازی‌وه به‌ت‌ال به‌لام له ر‌و‌وی س‌ین‌ت‌اک‌سی‌وه چ‌الا‌کن (د. ح‌اته‌م و‌لیا م‌حه‌مه‌د 2009: 231). ئ‌هم ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌انه ب‌ر‌یت‌ین له وات‌ای ر‌یز‌مانی، یا‌خ‌ود فر‌یزی نا‌و‌ین یا‌ن کار‌ن یا‌ن ج‌ی‌نا‌وی س‌ه‌ر‌ج‌ی‌نا‌و‌ین (Relative Pronoun). ئ‌ه‌مانه به‌ت‌ال له‌ب‌ر ئ‌ه‌وه‌ی نه ف‌ۆ‌رم نه ده‌نگ‌یان ه‌یه، ل‌ی‌ره‌دا ده‌ی‌یت نا‌گ‌اد‌ار‌ب‌ین که ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری یا‌ن م‌ور‌ف‌یم‌ی به‌ت‌ال له م‌ور‌ف‌یم‌ی س‌فر ج‌یا‌وا‌زن و ت‌اب‌یه‌ت‌مه‌ندی خ‌و‌یا‌ن ه‌یه، نا‌ب‌یت ت‌یک‌ه‌ل ب‌ک‌ر‌ین (ع‌بو‌ل‌لا و ش‌ادان 2025: 83). چ‌ۆ‌م‌س‌کی ک‌ه‌ر‌ه‌سته‌ی به‌ت‌ال و‌م‌ک ک‌ه‌ر‌ه‌سته‌یه‌کی ب‌ن‌ه‌ر‌م‌تی ب‌ئ‌ ش‌ی‌وه‌ی (ف‌ۆ‌رم) ده‌نگ‌س‌ازی ده‌ناس‌ی‌ن‌یت (Chomsky, 1986: 83)، به وات‌ه‌یه‌کی تر ک‌ه‌ر‌ه‌سته‌ی به‌ت‌ال، ئ‌هو ج‌ۆ‌ره ک‌ه‌ر‌ه‌سته نا‌ب‌ه‌ر‌ه‌سته‌یه، که خ‌ا‌و‌ن ش‌ی‌وه‌ی ف‌ۆ‌ن‌ه‌تی‌کی ئ‌اش‌ک‌را نی‌یه، به‌لام له‌گ‌ه‌ل ئ‌ه‌وه‌ش‌دا فر‌یزی‌ه‌ک له ر‌سته‌دا ده‌فر‌یز‌ت‌ه‌وه (ق‌یا‌ن س‌ل‌ی‌مان ح‌اج‌ی 2009: 130) (Chomsky, 1986: 34, 48). ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری به‌ت‌ال به‌وه پ‌ن‌نا‌سه ده‌کات که ف‌ۆ‌رم‌یک‌ی ر‌اس‌ت‌ه‌ق‌ینه‌ی نی‌یه (ح‌اته‌م و‌لیا م‌حه‌مه‌د 2009: 231)

تو‌ی‌ز‌ینه‌وه‌که ت‌ه‌نها پ‌ن‌دا‌گری له‌س‌ر جو‌ول‌ه‌ی وش‌ه پ‌ر‌س‌یار‌یه‌کان (Wh-movement) و دی‌ار‌ده‌ی ب‌ک‌ه‌ر‌ک‌ه‌وت‌ن ده‌کات‌ه‌وه له ر‌سته س‌اده و ل‌یک‌د‌را‌و‌مه‌کان‌دا، و خ‌وی به‌د‌و‌ور ده‌فر‌یز‌ت له ل‌ایه‌نه ف‌ۆ‌ن‌ۆ‌ل‌ۆ‌ژی و م‌ور‌ف‌ۆ‌ل‌ۆ‌ژی‌یه‌کان م‌ه‌گ‌س ک‌اری‌گ‌ه‌ری ر‌اس‌ت‌ه‌وخ‌و‌یا‌ن له‌س‌ر س‌ین‌ت‌اک‌س ه‌ه‌ی‌ت.

2- ده‌رو‌ازه

یه‌ک له ت‌ای‌به‌ت‌مه‌ند‌یه‌یه گر‌نگ‌ه‌کانی ز‌مانی م‌رو‌ف ل‌ایه‌نی ز‌ینه‌کی یا‌ن خ‌ول‌ق‌ینه‌ر‌انه‌ی ئ‌ه‌وه (د. م‌حه‌مه‌د ر‌ه‌زا با‌ت‌ینی 1993: 125). له نی‌وه‌ی دو‌وه‌می س‌ه‌ده‌ی بی‌سته‌مه‌وه، شو‌رش‌ی ز‌مان‌ه‌وان‌ی به‌ر‌ه‌مه‌ن‌یان (Generative Linguistics) به ر‌اب‌ه‌رایه‌تی ن‌وام چ‌ۆ‌م‌س‌کی، ت‌ی‌رو‌ان‌ینی م‌رو‌فی ب‌و س‌رو‌شت‌ی ز‌مان و سی‌سته‌می ز‌ه‌نی گ‌ۆ‌ری. یه‌ک‌یک له پ‌ایه ه‌ه‌ره س‌ه‌ر‌مه‌کیه‌کانی ئ‌هم ق‌وتا‌بخ‌انه‌یه ب‌ر‌یت‌یه له ج‌یا‌ک‌ر‌دن‌ه‌وه‌ی ر‌و‌ن‌انی ژ‌ی‌ره‌وه‌ (Deep Structure) (Surface Structure)، که ت‌ی‌یدا ر‌سته‌کان ت‌ه‌نها ئ‌ه‌وه نی‌ن که ده‌یان‌ب‌ی‌ست‌ین یا‌ن ده‌یان‌ن‌و‌س‌ین، به‌ل‌کو ده‌ر‌ئ‌ه‌ج‌ام‌ی ز‌نج‌یر‌یه‌ک پ‌ر‌ۆ‌سه‌ی ئ‌ال‌ۆ‌زی ز‌م‌ین‌ین که ت‌ی‌یدا ت‌وخ‌مه‌کان شو‌ین ده‌گ‌ۆ‌رن (Chomsky, 1981: 131). له‌م چ‌وار‌چ‌ۆ‌یه‌دا، چ‌م‌س‌کی ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌یه به‌ت‌اله‌کان (Empty Categories) و‌م‌ک یه‌ک‌یک له ئ‌ال‌ۆ‌ز‌ترین و گر‌نگ‌ترین ب‌ابه‌ته‌کان س‌ه‌ر‌یه‌ل‌دا‌وه، که پ‌ر‌س‌یار‌یک‌ی ج‌ه‌وه‌ری ده‌و‌رو‌ژ‌ین‌یت، که ئ‌ه‌و‌یش ئ‌ه‌وه‌یه: ک‌اتی‌ک وش‌ه‌یه‌ک له شو‌نی خ‌وی ده‌جو‌ول‌یت، چی به‌س‌ر شو‌نه ره‌سه‌نه‌که‌یدا د‌یت؟ ب‌و وه‌لام‌دان‌ه‌وه‌ی ئ‌ه‌مه، تی‌وری شو‌ن‌ی‌ن‌یه (Trace Theory) پ‌ن‌ش‌ن‌یار‌ی ئ‌ه‌وه ده‌کات که ک‌اتی‌ک ت‌وخ‌م‌یک، و‌م‌ک وش‌ه‌یه‌کی پ‌رس (WH)، ده‌جو‌ول‌یت ب‌و س‌ه‌ر‌ه‌ت‌ای ر‌سته، شو‌نه‌که‌ی به ت‌ه‌وا‌ی چ‌ۆ‌ل نا‌ب‌یت، به‌ل‌کو شو‌ن‌ی‌ن‌یک‌ی ب‌ی‌ده‌نگ (t) به‌ج‌ئ ده‌ه‌ل‌یت. ئ‌هم شو‌ن‌ی‌ن‌یه ه‌ه‌ر‌چ‌ه‌نده له ر‌و‌وی ف‌ۆ‌ن‌ه‌تی‌کی‌وه س‌فره و نا‌ب‌ی‌ست‌ر‌یت، به‌لام له ر‌و‌وی س‌ین‌ت‌اک‌سی و س‌ی‌مان‌ت‌یک‌یه‌وه ر‌ۆ‌لی کار‌ا ده‌گ‌ن‌ر‌یت و و‌م‌ک پ‌ر‌د‌یک کار ده‌کات ب‌و گ‌وا‌ست‌ه‌وه‌ی ر‌ۆ‌له وات‌ایه‌یه‌کان (Theta-roles) له‌کر‌دار‌مه‌که‌وه ب‌و ت‌وخ‌مه جو‌و‌لا‌وه‌که (Lasnik & Uriagereka, 1988).

گر‌نگ‌ی ئ‌هم تو‌ی‌ز‌ینه‌وه‌یه له‌وه‌دایه که ه‌مو‌ل ده‌دات س‌رو‌شت‌ی ئ‌هم ت‌وخ‌مه ش‌ار‌او‌یه له‌ژ‌یر ر‌ۆ‌ش‌ن‌ای یا‌سا ت‌ونده‌کانی ر‌یز‌مانی و‌م‌ک پ‌ر‌ن‌س‌ی‌ی ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری به‌ت‌ال (ECP) شی ب‌کات‌ه‌وه، که م‌ه‌رج ده‌کات ه‌ه‌ر شو‌ن‌ی‌ن‌یک‌ی ده‌ی‌یت به ش‌ی‌وه‌یه‌کی در‌وست له‌ل‌ایه‌ن س‌ه‌ر‌مه‌کی‌وه ح‌و‌ک‌م (Governed) ب‌ک‌ر‌یت تا ر‌سته‌که له ر‌و‌وی ر‌یز‌مان‌یه‌وه در‌وست ب‌یت (Chomsky, 1986: 150). ب‌و سه‌لم‌اند‌نی بو‌ونی ئ‌هم ک‌اتی‌گ‌ۆ‌ری‌یه به‌ت‌ال‌انه‌ش، دی‌ار‌ده‌ی (Wanna-contraction) و‌م‌ک به‌ل‌گ‌ه‌یه‌کی به‌ه‌یز ده‌ه‌ن‌ر‌یت‌ه‌وه، که ده‌ر‌یده‌خات چ‌ۆ‌ن شو‌ن‌ی‌ن‌یه‌کان (t) و‌م‌ک به‌ر‌ه‌سه‌ت‌یک‌ی س‌ین‌ت‌اک‌سی ر‌ی‌گری له گر‌ژ‌بو‌ونی ده‌نگ‌ی ده‌م‌کن له‌ن‌ی‌وان دو‌و وش‌ه‌دا. ئ‌هم تو‌ی‌ز‌ینه‌وه‌یه به ش‌ی‌وا‌زی‌کی (وه‌سف‌ی-ش‌یک‌اری-به‌راورد‌کاری) ه‌مو‌ل ده‌دات ئ‌هم تی‌وری‌یه له‌س‌ر ز‌مانی ک‌وردی (ز‌اری نا‌و‌ر‌است) ج‌ی‌یه‌ج‌ئ ب‌کات و وه‌لام‌ی ئ‌ه‌وه ب‌داته‌وه که ئ‌ایا ز‌مانی ک‌وردیش خ‌ا‌و‌نی ه‌مه‌ان سی‌سته‌می

1 ل‌ی‌زه ب‌ۆ‌یه ده‌ل‌ل‌ین ئ‌ی‌ت‌الی، له‌ب‌ر ئ‌ه‌وه‌ی ل‌وی‌ج‌ی ر‌یزی له‌س‌ر ئ‌ی‌ت‌الی ک‌اری ک‌رد‌وه.

له گئی کرد؟

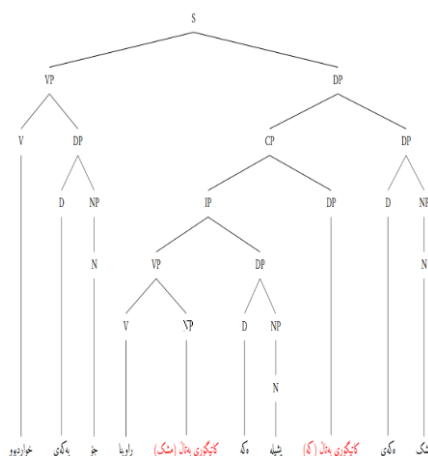
نمونه‌ی 2

لهم نمونه‌ی‌دا، فریزی ناوی (پشیلکه‌کهی) کار دهکاته سهر ناوی (مشک) سهرناوی ههمو فریزیه ناویه‌کهی (مشکه‌کهی) (پشیلکه‌کهی راوینا). نهم فریزیه ناویه له راستیدا به واتای (پشیلکه‌کهی مشکه‌کهی راونا) دیت. به‌لام لیردا وشه‌ی (مشک) دمرناکه‌ویت وهک ته‌واوکهری کاری (راونا). دهمین، ته‌واوکهری (راونا) ونه که له راستیدا دمیت ته‌واوکهری ههمیت. بویه، دمتوانین وا دابننین که ته‌واوکهری ههمیه، به‌لام له پرووی فونه‌تیکه‌ی به‌تال،

هیلکاری 2 به پرووی پیشانده‌دات.

ته‌واوکهر به‌تالکه‌کهی که فریزی ناویه له

هیلکاری 2 دا هاتوه هاونیشانه‌یه له‌گمل سهرناوی (مشک)، نوا دیارکردنی نوا راستیه که کاتیگوری به‌تالکه‌کهی بوا (مشک) دمکهرینه‌وه. کاتیگوری به‌تالی تر ههمیه که له ههمان هیلکاری پیشانده‌وه که شونیی نامزای په‌یوه‌ندی به‌ستنه‌وه‌یک دروستده‌کات له نیوان سهرناوه‌کهی و کاتیگوری به‌تالکه‌کهی که‌واته نامزای په‌یومندی (که) نیوه‌ندگیری په‌یوه‌ندی له نیوان (مشک) و ته‌واوکهر به‌تالکه‌کهی (راونا). راستیه‌کهی نهمیه که رسته‌کهی نمونه‌ی 1 ناسانه بوا تیگیشتن سهرماری نهمیه دوو جار به‌ستنه‌وه‌ی تیدایه، به‌لام کاریگهری له‌سهر تیگیشتنی مرقوف له رسته‌کهی نییه، هوشویه‌ی نهم نمونه‌یه له زمانی ینگلیزیش دروسته (Fodor J. D. 1989: 155-209).

هیلکاری 2: شیکردنه‌وه‌ی نیکیسباری نمونه‌ی 2

بویه ههر کاتیک رمگه‌زیک (element) له شونیی روانی ژیرموه‌ی دپته دهموه، نوا کاتیگوری به‌تال که

که‌واته کاتیگوری به‌تال به‌شیکه له پیکه‌تیه رسته به‌لام نه دمگوتریت نه دمبیس‌تریت له لایهن رسته دروستکهر مکه‌وه بویه له لایهن ورمگ‌ریشموه نه دمبیس‌تریت نه دمبیزیت. ههر بویه ورمگ دمیت درک به ههموونی بکات و تاییه‌تمه‌ندی‌ه‌کانیشی بزانتیت. بوا نمونه له رسته‌ی:

نازاد فری بوا پاریس و ریژنه بوا روما.

نمونه‌ی 1

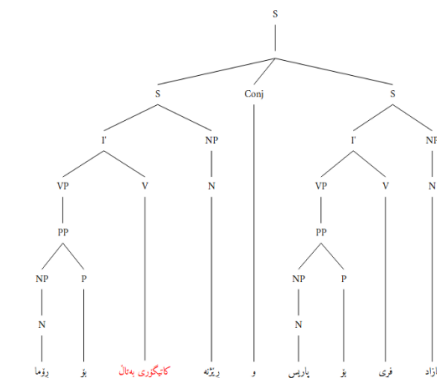
(ریژنه) فریزی ناویه‌ی (NP) (بوا روما) ته‌واوکهره (PP). له کاتی ناساییدا فریز (کلوز) نابیت ته‌نھا له فریزی ناوی و فریزی پیشناوی (Prepositional Phrase) پیکیت به‌لکو دمیت کاریکشی ههمیت، واته دمتوانین بلین نهم پیکه‌تیه‌ی له هیلکاری 1 دا هاتوه گونجاوه بوا نمونه‌ی 1 که نیایدا کار له ههمو فریز مکه‌ههمیه، به‌لام له رسته‌ی دووم کار مکه دمرنکه‌وتوه و دمیت کاتیگوری به‌تال.

کاتیگوری به‌تالکه‌کهی واتیه‌کی ته‌واو دیاریکهری ههمیه، فریزی دووم له نمونه‌ی 1 دا به پرووی دیاره که مبه‌ستی (ریژنه فری بوا روما) نهمک (ریژنه لیکه‌وری بوا روما). له لایمکی ترموه نهمک فریزی یهمک له نمونه‌ی 1 دا (نازاد لیکه‌وری بوا پاریس) بوا به نوا فریزی دووم ده‌وو به (ریژنه لیکه‌وری بوا روما). واته له ههمو کاتیکدا نوا کاره‌ی که له رسته‌ی یهمکدا (شارسته) دیت دمستیشانی کاره به‌تالکه‌کهی فریزی دووم ده‌کات.

3 کاتیگوری به‌تال و جزه‌کانی و رول و کاریگهریان له تیوری حوکم کردن و به‌ستنه‌وه‌ی دا:

له تیوری حوکم کردن و به‌ستنه‌وه‌ی کاتیگوری به‌تال یهمک که لهو چند کهرسته نهمستراکتانه‌ی که هیچ ناسینه‌وه‌یه‌کی فونه‌تیکه‌ی ناشکرایان نییه، به‌لام له رسته‌ی شونیی فریزه دیاریکرومکان پرده‌کهنه‌وه (حاتهم ولیا محمد 2009: 232). کاتیگوری به‌تال کهرسته‌یه‌کی نهمستراکتیه که هیچ فورمیکه‌ی فونه‌تیکه‌ی نییه، به‌لام فریزی ناوی پرده‌کاته‌وه. بنه‌مای کاتیگوری به‌تال (ECP) داوای شونینیه‌ک (trace) ده‌کات که حوکم کرابیت (خسره‌وه نهمک رسول 2012: 157). له ریزمانی زمانی کوردی نابیت به هیچ شیه‌یه‌ک کاری تیهر بوا به‌کاربیت و پیوستی به به‌کاره (ساجیده عمیدولا فراهادی 2013: 23). سهرنج بده Error!

.Reference source not found.

هیلکاری 1: پروون کردنه‌وه‌ی کاتیگوری به‌تال

- بێ‌دەنگه: ئیمه شوینپیه‌که نابینین و نابیس‌تین، به‌لام می‌شکمان دەزانیت که ناویکی س‌راوه له شوینپیه‌که هیه.
- بۆ نیشاندانی ئەوهی که (co-indexing) پەیموندی وشه پ‌رس‌باریه‌که و شوینپیه‌که یه‌ک شتن، نیشانه‌یه‌کی بچوکیان وەک (i) د‌ه‌دریت.
- یاساکانی ر‌یزمان: ه‌ندیک جار بوونی ئەم شوینپیه ر‌یگری د‌ه‌کات له ه‌ندیک گۆرانکاری تر له ر‌سته‌که‌دا (و‌ه‌ک فریزدانی وش‌ه‌کان پ‌یک‌ه‌وه). دواتر به دریزی باسی ئەم تاییه‌تم‌ه‌ندییه د‌ه‌ک‌ه‌ن.
- کاتیگۆرییه به‌ت‌ه‌له‌کان د‌ه‌کرین به چوار جۆر:

- شوینپیی فریزی ناوی NP-trace
- شوینپیی وش‌ه‌ی پ‌رس‌بار wh-trace
- PRO (پ‌رۆی گ‌ه‌ره)
- pro (پ‌رۆی بچووک)

ئەم چوار جۆره له دۆخی جیادا به‌د‌ه‌ر د‌ه‌ک‌ه‌ون و خ‌ه‌س‌ل‌م‌تی جیاوازی‌شان ه‌یه و ه‌ندیک له ل‌قه تیۆر‌م‌کانی (د‌ه‌س‌ل‌ات و به‌ست‌ه‌وه) (GB) نام‌ا‌ژه پ‌یک‌ه‌ریکی به‌ه‌یزن بۆ کاتیگۆری به‌ت‌ه‌ل، له‌وانه تیۆری به‌ست‌ه‌وه و تیۆری ح‌و‌ک‌م‌کردن.

کاتیگۆریه به‌ت‌ه‌له‌کان به پ‌تی س‌ی‌ما‌کانی [±ئ‌ه‌نافۆری] و [±ج‌ین‌ا‌وی] به‌م ش‌ی‌وه‌یه‌ی خ‌وار‌ه‌وه د‌اب‌ه‌ش د‌ه‌بن (ح‌ات‌ه‌م ول‌یا م‌ح‌م‌ه‌د 2009: 233):

- ا. شوینپیی فریزی ناوی [+ئ‌ه‌نافۆری، -ج‌ین‌ا‌وی]
- ب. شوینپیی وش‌ه‌ی پ‌رس‌بار [-ئ‌ه‌نافۆری، -ج‌ین‌ا‌وی]
- ت. (pro) ی بچووک [-ئ‌ه‌نافۆری، +ج‌ین‌ا‌وی]
- ث. پ. (PRO) ی گ‌ه‌ره [+ئ‌ه‌نافۆری، +ج‌ین‌ا‌وی]

3.1.1. شوینپیی فریزی ناوی (NP-trace):

فریزه ناوییه‌کان، له شوینی بنجی خۆیان د‌ه‌گ‌وا‌ز‌ر‌ینه‌وه بۆ شوینی تر، له ر‌ۆ‌نانی ر‌و‌و‌ک‌ه‌ش‌دا شوینپیه‌که له شوینی بنجی خۆیان به‌ج‌یده‌ه‌یلن. واته شوینپیی له ر‌ۆ‌نانی ق‌و‌ول‌دا د‌ه‌ر‌نا‌ک‌ه‌ویت. فریزی ناوی گ‌وا‌ز‌راوه له‌گ‌ه‌ل ئەم شوینپیه‌ی که به‌ج‌یده‌ه‌یل‌ت، زنجیره‌یه‌کی د‌و‌س‌ر² پ‌یک‌د‌یت، که به‌ر‌م‌ه‌که (فریزی ناوی) (NP) به و ن‌ز‌مه‌که (شوینپیی) (trace) یه. بۆ ئەم زنجیره‌ش یه‌ک ر‌ۆ‌لی س‌ی‌ما‌ن‌ت‌یک‌ی و یه‌ک دۆخی ر‌یزمانی ه‌یه، له به‌ست‌ه‌وه‌ی ئ‌ه‌ر‌گ‌ی‌و‌م‌ین‌ت‌دا، ئەمه ئەوم‌مان بۆ ر‌و‌ون د‌ه‌ب‌یت‌ه‌وه ک‌ه‌وا پ‌ه‌یم‌وندی ن‌ی‌وان ئە‌نافۆر و بۆ گ‌ه‌راوه‌که‌ی که پ‌ه‌یم‌وندی ن‌ی‌وان شوینی فریزه‌کی ناوی ج‌و‌ول‌اوه و فریزی ناوییه‌که خ‌و‌یه‌ت.

- ا. ئەمن، خۆم، هاو‌ی‌شته گۆم‌ی
- ب. ئەمن، هاو‌ی‌ش‌تر‌ام‌ه گۆم‌ی

نمونه‌ی 4

له نمونه‌ی 4 ر‌سته‌ی (أ) فریزی ناوی (ئ‌ه‌من)، بۆ‌گ‌ه‌راوه‌ی خ‌و‌ی (خۆم) ه و له‌گ‌ه‌ل یه‌ک‌تر هاو‌ن‌ی‌شان‌ه‌ن. له ر‌سته‌ی (ب) دا

هاو‌ن‌ی‌شان‌ه‌یه‌تی لهو شوینه دروست‌د‌ه‌ب‌یت. ک‌ه‌واته ئەم کاتیگۆرییه به‌ت‌ه‌له‌ی که له د‌واوه ج‌یی د‌ه‌م‌ین‌یت به‌ه‌وی ه‌ه‌ر ج‌ول‌ان‌یک پ‌تی د‌ه‌گ‌وتر‌یت شوینپیی (trace) ی ئەم ر‌م‌گ‌زه‌ی (element) که ج‌ول‌اوه. ک‌ه‌واته ئەم کاتیگۆرییه به‌ت‌ه‌له‌ی د‌وا‌ی (راونا) له

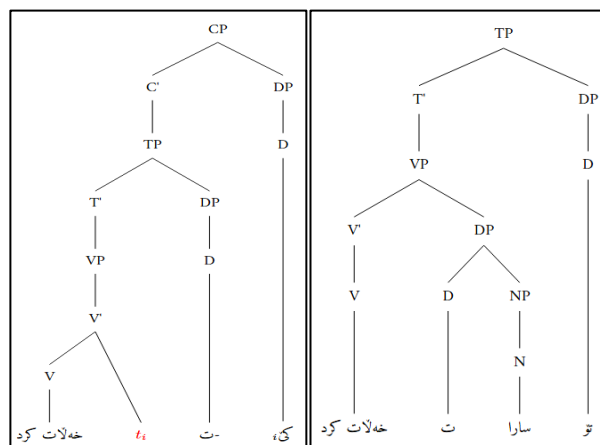
ه‌یل‌کاری 2 ه‌ات‌وه که شوینپیی (نام‌را‌زی پ‌ه‌یم‌وندی) م‌که به ج‌ول‌اوه بۆ لای ر‌است، ئەم جۆره شوینپیه‌کانه پ‌یان د‌ه‌گ‌وتر‌یت (WH-Trace)، له‌ب‌ه‌ر ئەوه‌ی له ج‌ولانی (WH-Phrase) دروست د‌ه‌ب‌یت. له‌زمانی کوردی (WH-Phrase) د‌ه‌ست‌ه‌واژ‌م‌کانی و‌ه‌ک (ک‌ه‌ی، چۆن، ک‌ی، چ‌ی، ه‌ت‌د) د‌ه‌فر‌یز‌ت‌ه‌وه. له ر‌یزمانی به‌ر‌ه‌م‌ه‌ین‌ان و گ‌و‌یز‌ان‌ه‌وه (linguistics of generative and transition) ن‌ی‌شان‌ه‌یه‌کی ب‌ی‌د‌ه‌نگ ه‌یه پ‌تی د‌ه‌گ‌وتر‌یت (WH-trace) یان شوینپیه‌که که لهو ش‌و‌ین‌دا د‌ه‌م‌ین‌یت‌ه‌وه که وش‌ه‌یه‌کی پ‌رس‌باری و‌ه‌ک (ک‌ی، چ‌ی، ک‌ه‌ی، له‌ک‌و‌ی) ل‌یه‌وه ج‌ول‌اوه بۆ س‌م‌ر‌ن‌ای ر‌سته‌که. چ‌م‌ند ر‌ی‌گ‌ایه‌ک ه‌یه بۆ ت‌ی‌گ‌ه‌یش‌تن لهو چ‌م‌که:

- ج‌ول‌ه‌ی WH (WH-movement): کاتیکی ر‌سته‌یه‌کی پ‌رس‌باری دروست‌د‌ه‌ک‌ه‌ن وش‌ه‌ی پ‌رس‌باریه‌که له شوینی به‌ر‌م‌تی خ‌و‌یه‌وه د‌ه‌ج‌ول‌یت بۆ پ‌ت‌ش‌ه‌وه‌ی ر‌سته‌که. ئەم ش‌ی‌وه‌ی که چ‌ول‌ی د‌ه‌کات پ‌تی د‌ه‌گ‌وتر‌یت (trace) به (t) ن‌ی‌شان‌ه‌ د‌ه‌کر‌یت.
- دروست‌کردنی پ‌رس‌بار: به ش‌ی‌وه‌ی ن‌م‌ونه‌یه‌ک ر‌و‌ند‌ه‌ک‌ه‌ینه‌وه.

ر‌سته‌ی به‌ر‌م‌تی: تۆ س‌ارات خ‌ه‌ل‌ات کرد
ر‌سته‌ی پ‌رس‌: ک‌ی: ت t_i خ‌ه‌ل‌ات کرد؟

نمونه‌ی 3

له نمونه‌ی 3، (کرد) له به‌ر‌م‌تا له‌د‌وا‌ی وش‌ه‌ی پ‌رسی (ک‌ی) ه‌ات‌وه. به‌لام ل‌یره‌دا شوینپیه‌که‌ی (trace) ک‌ه‌وت‌ه‌ س‌م‌ر‌ن‌ای ر‌سته‌که‌وه و له شوینی خ‌و‌ی شوینپیه‌کی ج‌ی‌ه‌یش‌ت‌ه‌وه.

ه‌یل‌کاری 3: ش‌ی‌ک‌ر‌د‌ن‌ه‌وه‌ی ئ‌یک‌س‌باری نمونه‌ی 3

تاییه‌تم‌ه‌ندییه‌کانی (WH-Trace):

2 له تیۆرییه‌کانی ر‌یزماندا و‌ه‌ک تیۆری به‌ست‌ه‌وه و د‌ه‌س‌ل‌ات زنجیره‌ی د‌و‌س‌ر ئەم پ‌ه‌یم‌وندیه‌ ت‌و‌ند‌یه له ن‌ی‌وان شوینی نو‌بی وش‌ه‌که و شوینه ک‌ۆ‌نه‌که‌ی.

له ناوی (Lisa) ناتوانیت له‌وی بمینیت‌وه چونکه (to be) ناتوانیت نیشانه‌ی شیکردنه‌وه (Case) بدات به (Lisa).

بویه (Lisa) دم‌جو‌ل‌یت (بهرز ده‌بیت‌وه) بۆ بۆشاییه به‌ت‌له‌که‌ی سهر‌موه بۆ ئه‌وه‌ی بپیت‌ه بکهری رسته سهر‌مکپه‌که. له شوی‌نی خۆیدا شوی‌نپیتیک (t) به‌جی ده‌هیل‌یت.

Lisai seems ti to be happy.

له زمانی کوردیدا، ئهم دیاردیه به‌روونی له‌گه‌ل و شه‌کانی و مک (دیاره یان واپنده‌چیت) دهر‌مه‌کویت، به‌دو قوناغه شیده‌که‌ینه‌وه:

قوناغی یه‌که‌م: رۆنانی ژیر‌موه (Deep Structure)

له‌بهر‌متدا ده‌لین: (دیاره که‌ نازاد زیر‌مه‌که). لیر‌مدا (دیاره) بکهر‌مه‌کی نادیاره و (نازاد) له‌ناو رسته‌ بچو‌که‌که‌دايه.

pro دیاره‌ نازاد زیر‌مه‌که

قوناغی دو‌وه‌م: رۆنانی سهر‌موه (Surface Structure)

بۆ ئه‌وه‌ی رسته‌که‌ پوخت‌ر بیت، (نازاد) له‌ رسته‌که‌ی خوار‌موه به‌رز ده‌بیت‌وه بۆ سهر‌متای رسته‌که. نازاد i دیاره‌ ti زیر‌مه‌که.

شیکردنه‌وه‌ی شوی‌نپیت (t) له‌م رسته‌یه‌دا:

• نازاد: جو‌لاوه‌ بۆ شوی‌نی بکهری سهر‌مه‌کی (Subject Position).

• دیاره (ناولناو + کاری بیهیز) ده‌وری کار ده‌بیت‌یت و رینگه‌ به‌بهر‌زبون‌وه‌ ده‌دات (Verb Raising).

(ti) شوی‌نپیتی نازاده، له‌رووی واتاییه‌وه، نازاد ههر (زیر‌مه‌که)، نه‌ک (دیار). واته‌رۆلی واتایی (Theta-role) له (زیر‌مه‌که) و مرده‌فریزت له‌رینگه‌ی شوی‌نپیه‌که‌وه.

له‌م دو نمونه‌یه‌ی سهر‌موه‌دا ئهمانه‌ی خوار‌مان بۆ دهر‌مه‌کویت:

• له‌نمونه‌ ئینگلیزیه‌که‌دا (Seems Lisa to be happy)، جو‌له‌که‌ ناچارپیه‌ چونکه (Lisa) له‌ویدا دۆخ (نیشانه‌ی شیکردنه‌وه) و مرنافریزت.

• له‌کوردی (نازاد دیاره‌ زیر‌مه‌که)، جو‌له‌که‌ زۆرجار ئیختیارپیه‌ و بۆ مه‌به‌ستی جه‌خت‌کردنه‌وه‌ ده‌کریت، به‌لام ههر به‌ (NP-trace) هه‌ژمار ده‌کریت و شوی‌نپیت (t) به‌جی ده‌هیل‌یت.

3.1.2. شوی‌نپیتی وشه‌ی پرسپار (WH-Trace):

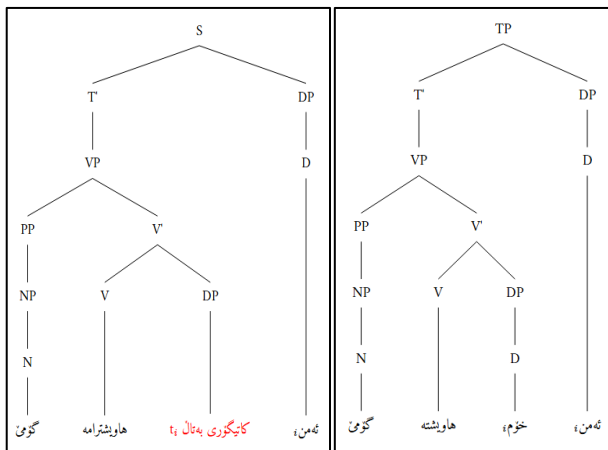
ئهو (WH-Phrase) انه‌ی که‌ له‌زۆر زمان هه‌ن مهرج نییه‌ به‌ (WH) ده‌ستپیک‌ه‌ له‌ رسته‌ی پرسپار و (relative clause) دهر‌مه‌که‌ن، ئهو پرسپاره‌ له‌ نمونه‌ی 6 به‌ جو‌ل‌اندنی (WH-Phrase) پرو‌ود‌دات (Edward Gibson 1993: 10).

Which of the elephants Bertram was tickling
(the elephants)?

نمونه‌ی 6

به‌جو‌ل‌اندنی وشه‌ی پرسپار بۆ سهر‌متای رسته‌ برسه‌که‌ شوی‌نپیه‌کی (WH-Phrase) به‌جی ده‌میت‌یت له‌دوای کاری (tickling).

په‌یومندی نیوان (شوی‌نپیت) و (ئهم‌ن)، ههر‌مو‌کو په‌یومندی به‌ستنه‌وه‌ی نیوان ئه‌نافۆر و بۆگه‌راوه‌ی وایه‌ و په‌یومندیه‌کی ناوخۆیه‌ (خه‌سرو ئهم‌مه‌د رسول 2012: 158) شوی‌نپیتی فریزیه‌ ناویه‌کان ئه‌نافۆرن ده‌بی له‌ ناو کاتیگورییه‌ حو‌که‌مه‌کاندا به‌ستراوه‌بن (د. حاته‌م ولایا مه‌مه‌د 2009: 233). بۆ به‌رچاو روونی زیاتر بر‌وانه‌ هیل‌کاری 4.

هیل‌کاری 4: نه‌خشه‌دره‌ختی ئیکس‌باری نمونه‌ی 4

له‌ نمونه‌ی 4 رسته‌ی (A) فریزی ناوی (ئهم‌ن)، بۆگه‌راوه‌ی خۆیی (خۆم) ه‌ له‌گه‌ل یه‌که‌تر هاو‌نیشانه‌ن. له‌ رسته‌ی (B) دا په‌یومندی نیوان (شوی‌نپیت) و (ئهم‌ن)، ههر‌مو‌کو په‌یومندی به‌ستنه‌وه‌ی نیوان ئه‌نافۆر و بۆگه‌راوه‌ی وایه‌ و په‌یومندیه‌کی ناوخۆیه‌ (خه‌سرو ئهم‌مه‌د رسول 2012: 158) شوی‌نپیتی فریزه‌ ناویه‌کان ئه‌نافۆرن ده‌بی له‌ ناو کاتیگورییه‌ حو‌که‌مه‌کاندا به‌ستراوه‌بن (حاته‌م ولایا مه‌مه‌د 2009: 233).

بۆ زیاتر رۆن کردنه‌وه‌ با سهر‌منج بدینه‌ نمونه‌ی 5 به‌ زمانی ئینگلیزی:

A. *Seems Lisa to be happy.

B. Lisa_i seems_i to be happy.

A به‌ستنه‌وه‌ی

نمونه‌ی 5

له‌ سبنناکسی ریزمانی به‌ره‌مه‌یندا دۆخی ئهم نمونه‌یه‌ پنی دموت‌ریت به‌رزبون‌وه‌ (Raising) (Tjabaka, 2023: 4) (NP-trace) که‌ جو‌ریکه‌ له‌ جو‌له‌ی ده‌سته‌واژه‌ی ناو.

• له‌ رسته‌ی *Seems Lisa to be happy (ئهم رسته‌یه‌ له‌ رووی ریزمانیه‌وه‌ هه‌له‌یه‌، به‌لام نوینه‌رایه‌تی رۆنانی ژیر‌موه‌ ده‌کات).

• له‌ رسته‌ی Lisa seems to be happy (ئهمه‌ رسته‌ دروسته‌که‌یه‌ - رۆنانی سهر‌موه‌).

له‌ رۆنانی ژیر‌موه‌ (Deep Structure) له‌ به‌هر‌متدا، (Lisa) بکهری (seems) نییه‌، به‌ل‌کو بکهری (happy) یه‌. کردار‌مه‌کی سهر‌موه‌ (seems) بکهری نییه‌ (Empty) به‌ت‌له‌.

یو ټیګه‌یشتن له رسته‌یکه که (WH-Trace) ی ټیډابیت وەرګر ده‌یت بزانیټ شوینه رسته‌یکه له کوټ بووه. شوینه رسته‌یکه له رڼانی سمر مه به شوینپیهک دیاردکریت، به‌لام نهوه زور یارم‌تیدر نییه، له‌بهر نهوه شوینپیه کاتیګوری به‌تال نه‌یستر اکته نه ده‌یتریت و نه ده‌یتریت له لایهن وەرګر (Fodor J. D. 1993: 370).

نهم حالته‌نای خوار مه ناګونجین:

- شوینپیه همموکات له کوتایی رسته نایست وهک له نمونه‌ی 8.

You can always tell [which books]_i Walter read t_i in the bed.

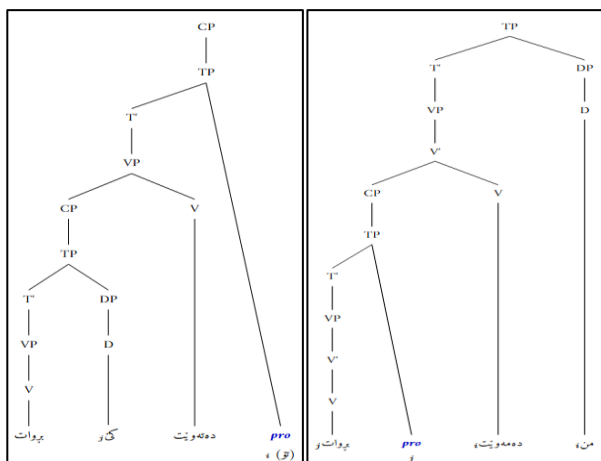
نمونه‌ی 8

له همدی رڼانی دیاربکراوی رسته‌دا، که نیایندا بکری پارسته‌که له‌گمل کاتیګوری‌یکه شارسته‌که‌دا هاونیشانه ده‌یت شوینی بکری پارسته‌یکه به کمرسته‌یکه جیناوی سفر (pro) گیرابیت. له‌م حالته‌ندا، وشه‌کانی پسر پسر دتوان له‌جی (pro) یه‌که رویدن یان به‌در بکرون. نه‌ګر نیمه بیر له‌وه بکینه‌وه، که زمانی کوردی نه گواستنه‌وهی فریزی ناوی و نه گواستنه‌وهی وشه‌ی پسر پسر ه‌یه، نه‌وه بومان ناشکرا ده‌یت دهنانین که وشه‌ی پسر پسر له شوینه‌که‌ی خویدا ماومت‌وه و ه‌یه. که‌واته ه‌ردو کمرسته سمرتایه‌یکه (وشه‌ی پسر پسر) و (pro) ی بکری به رڼانی هن (د. حاتم ولیا محمد 2009: 241).

(أ) من pro ده‌ویت؛ ز pro پروات!

(ب) pro ده‌ویت؛ کی پروات؟

نمونه‌ی 9

هینکاری 5: دره‌خته-نه‌خشی نی‌کسباری نمونه‌ی 9

- شوینپیه همموکات کاری له دوا نایست وهک له نمونه‌ی 10، که لیرده‌دا ترواکری نامرازی پیموندی (with) (Edward Gibson and Gregory 1993: 15).

[Which of the elephants]_i was Bertam tickling t_i?
Bertram was tickling elephants.

نه‌ګر سمرنج بده‌ینه پسر پسر که کاره یاریده‌در مه که (was) له نمونه‌ی 6 ده‌یت له‌ی چپی بکرمکه (NP). ریزکردنه ناساییه‌که (Bertram was tickling the elephants) ه به‌لام لیرده‌دا (was Bertram) هاتوته پیش‌وه.

شپوه‌یکه تر له پسر پسر کردن له نمونه‌ی 7 که پسر پسر ټیپه‌لچندراو (Embedded) ه.

The ringmaster asked [which of the elephants]_i Bertram was tickling t_i.

نمونه‌ی 7

فریزی سمر مکیه‌یکه نمونه‌ی 7 راگیانده به‌لام پسر پسر یکی له ناو دندراوه وهک ترواکری کاری (asked).

(WH-Phrase) ی (which of the elephants) جو‌لاوه یو سمرتای کلوزی پسر پسر که له هممو حالته‌کانی جو‌لانوهی وشه‌ی پسر پسر (WH-Movement) رولی سیمانتیک فریزی جو‌لاوه‌که به شوینه رسته‌یکه ناشکرا دیاردکریت، یو نمونه له (WH-Phrase) ه که له شوینیک بووه له دوا کاری (tickling) واته (elephants) ه که ترواکری کاری (tickling) بووه. شوینه سمر مویه‌یکه (surface position) (WH-Phrase) ه که خوی ناتوانیت روله سیمانتیکیه که دیاری بکات له‌بهر نهوه (WH-Phrase) هممو کات له پیش‌وهی کلوز مکیه به‌ی رمچاگردنی واتا (Fodor J. D. 1989 : 155-209).

به پیش‌هستن بهم نمونه‌ی سمر مه که له زمانی ټینگلیزی زور باوه و ناسراوه به (Bertram's Elephants)، ه‌ولده‌مین نمونه‌ی کوردی یو به‌یننه‌وه یو پشتر استکرده‌وهی جو‌لانوهی وشه‌ی پسر پسر (WH-Movement)، له زمانی کوردیدا. سمرنج بده نهم نمونه‌ی خوار مه:

کام له فیله‌کان: بیرترام ده‌یخوراندن؟

لیرده‌دا جیاوازیه‌یکه سمرنجراکیش له نیوان ټینگلیزی وکوردیدا دهرده‌ویت سمرات به شوینپیه (Trace). وهک له‌سمر مه نمازه‌ی پیدراوه له‌زمانی ټینگلیزیدا، کاتیک (Which of the elephants) ده‌جوولیت یو سمرتای رسته، شوینه‌یکه به به‌تالی ده‌میننه‌وه (t). له زمانی کوردی (زاری ناو‌راست) جیاوازه؛ زوریه‌ی جار کاتیک به‌رکار ده‌جوولیت یو سمرتای رسته، شوینپیه‌یکه به به‌تالی نامیننه‌وه، به‌کو لکینه‌ریکی که‌سی (Clitic) جیگه‌ی ده‌فریزته‌وه. سمری نمونه‌یکه پیشو بکه. له نمونه کوردیه‌که‌دا، (WH-Phrase) ی (کام له فیله‌کان) گواستراوتموه یو سمرتای رسته و پاشگری (-ن) له کوتایی (ده‌یخوراندن) نمازه‌یه یو فیله‌کان (کو) و له زمانی کوردیدا، نهم لکینه‌ره زوریه‌ی جار وهک کوپیه‌یکه دمنگی شوینپیه‌که کار ده‌کات. نهمه پنی ده‌وتریت (Clitic Doubling) (Kechagias, 2011: 12).

کردارمه‌که ده‌پاریزیت. ئه‌مه جیاوازه له زمانی ئینگلیزی که زۆرجار ئامراز له کوتابی رسته‌دا جی ده‌میتیت (Preposition Stranding)، وه‌ک له نمونه‌ی 10 هاتوه.

جۆری رسته	پنکه‌ته‌ی رسته‌که	(t) شوینی شوینی	تییینی زانستی
(In-situ) رسته‌ی یه‌که‌م	والته‌ر به‌کام له کتیه‌کانی نییه (چونه وشه‌که نه‌جولاوه)	وشه‌ پرسیارییه‌که له شوینی برسه‌خی خۆدایه	
(Fronting) رسته‌ی دووم	به‌ کام له کتیه‌کانی i والته‌ر ii ناگری کردوه؟	دوای بکه‌ر (والته‌ر) و شوینی جیه‌نشوه	

خشته 1: رونه‌کردنه‌وه‌ی (In-situ) و (Fronting)

- شوینی هه‌مووکات ته‌واوکه‌ر نییه، به‌لکو، ده‌کریت بکه‌ری کار بیت. له نمونه‌ی 12 بووه به‌ بکه‌ری کاری (were) هه‌مان شت بۆ زمانی کوردیش په‌سه‌نده، له‌م نمونه‌یه‌ی خواره‌وه بووه به‌ بکه‌ری کاری خۆیندنه‌وه.

Do you recall [which books]i Walter proclaimed ti were unreadable.

دیته‌وه یادت کام له‌م کتیه‌کانه‌ی والته‌ر ده‌میگوت ti ناخۆیندنه‌وه؟

نمونه‌ی 12

- نمونه‌ی 13 وا نیشانده‌دات که شوینی ده‌توانریت راسته‌وخۆ له‌ دوای (WH-Phrase) مه‌کی پیش خۆی بیت. هه‌مان شت بۆ زمانی کوردیش په‌سه‌نده، له‌م نمونه‌یه‌ی خواره‌وه بووه به‌ بکه‌ری کاری خۆیندنه‌وه.

Walter never did find out [which books]i ti were on the reading list.

والته‌ر هه‌رگیز نه‌یزانی کام له کتیه‌کان ti له لیستی خۆیندنه‌وه‌که‌دا بوون

نمونه‌ی 13

- نمونه‌ی 14 وا نیشانده‌دات که ده‌توانریت له‌ فریزی پیش خۆی جیا‌بکه‌ریته‌وه له‌ چاندین فریز (Fodor J. D. 1993: 389). جی ئاماژه‌یه که له‌ زمانی کوردی و ئینگلیزی هه‌مان تاییه‌تمه‌ندییه، به‌روانه ئه‌م نمونه‌ی خواره‌وه.

It is remarkable [how many books]i Walker tried to bribe his room mate to inform the instructor the he had every intention reading ti soon.

جی سهرسورمانه والته‌ر چهند کرتییی داوه به‌ برادره‌که‌ی تاكو به‌ مامۆستاکه‌ی بلیت به‌تمه‌مای خوندنه‌وه‌ی (ti) بووه.

نمونه‌ی 14

دیاره تاكه‌ ریگا بۆ ده‌ستتیشانکردنی شوینییه‌که دۆزینه‌وه‌ی ئه‌و شوینه‌یه که رسته‌که پنیستی به‌ جۆره‌ فریزی که جولا‌بیت. له‌ نمونه‌کانی پیشتر (NP) یه‌ک جولاوه، که‌واته له‌

I wonder [which of his books]i Walter lit fire with ti.

نمونه‌ی 10

ئه‌م نمونه‌یه له‌ زمانی کوردی به‌م شیویه:

(أ) بۆم جی سهرنجه والته‌ر به‌کام له کتیه‌کانی ناگری

کرده‌وه.

(ب) بۆم جی سهرنجه به‌کام له کتیه‌کانی والته‌ر ti ناگری

کرده‌وه.

نمونه‌ی 11

له‌ نمونه‌ی 11 (أ)، وشه‌ پرسیارییه‌که به‌کام له کتیه‌کانی له‌ جی خۆیدا (Cheng 191: 123) (In-situ) ماوته‌وه. واته وه‌ک زمانی ئینگلیزی نه‌چووته سهرمه‌ی رسته‌که. لیره‌دا، چونه وشه‌ی پرسه‌که نه‌جولاوه بۆ پیش (والته‌ر)، شوینییه‌که ریک له‌م جیه‌دایه که وشه‌که‌ی لیه. ئه‌مه پتی ده‌وتریت شوینییه‌ی ناوکی. له‌ روانگی و اتاسازییه‌وه، وشه‌ی (به) لیره‌دا رۆلی نامیر (Instrumental) ده‌گێریت. له‌ میشکی ناخۆمه‌ری کورده‌دا، کاتیک ده‌لنیت (به‌کام)، میشک چاومه‌ری (شوینییه‌ی) ناویک ده‌کات، که وه‌ک ئامراز بۆ کردنه‌وه‌ی ناگره‌که به‌کاره‌تیت.

به‌لام له‌ نمونه‌ی 11 (ب)، وشه‌ی پرسه‌که جولاوه بۆیه شوینییه‌ی به‌جیه‌نشوه. له‌م رسته‌یه‌دا، ته‌واوکه‌ری ئامرازه‌که به‌کام له کتیه‌کانی له‌ شوینی رسه‌نی خۆی که دوای بکه‌ر (والته‌ر)، جولاوه بۆ سهرمه‌ی رسته‌ پاشکۆکه. لیره‌دا، (ti) ئه‌و شوینییه‌ی نادیارمه‌یه که له‌ دوای (والته‌ر) جیماوه. میشکی ناخۆمه‌ری کورد کاتیک ده‌گاته وشه‌ی (والته‌ر)، له‌ ریگی ئه‌و شوینییه‌یه ده‌زانیت که ئه‌و کتیه‌یه‌ی له‌ سهرمه‌دا باس کراون، له‌ راستیدا په‌یوه‌ندیان به‌ کرداری (ناگرکردنه‌وه‌که) هه‌یه. له‌م نمونه‌یه‌دا دیاره‌ی پیکه‌وه فرین (Pied-Piping) (Cable S., 2012: 826) مان بۆ به‌ده‌مه‌که‌ویت. له‌ کوردی ناتوانین بلین:

* کام له کتیه‌کانی والته‌ر ناگری کرده‌وه به‌؟

له‌به‌ر ئه‌وه، ئامرازی (به) ناچاره له‌گه‌ل وشه‌ پرسیارییه‌که‌دا (پیکه‌وه بفرن) بۆ سهرمه‌ی رسته‌که. ئه‌مه نیشانه‌ی توندوتولی پیکه‌ته‌ی ئامرازه‌که‌ له‌ زمانی کوردیدا.

ده‌کریت په‌رسین، بۆچی ناخۆمه‌ری کورد رسته‌که به‌م شیویه ده‌لنیت؟ کاتیک ده‌لنیت (به‌کام له کتیه‌کانی والته‌ر...)، قسه‌که‌ر جه‌خت (Focus) ده‌خاته سهر ئامرازه‌که یاخود ئامیره‌که نه‌ک بکه‌رکه‌ه. لیره‌دا سهرنجی سهرمه‌کی له‌سهر جۆری کتیه‌کانه، نه‌ک له‌سهر ئه‌وه‌ی کئ ناگره‌که‌ی کردووته‌وه. ئه‌م جۆره جولا‌یه له‌ زمانی کوردیدا زۆر باوه و یارمه‌تیده‌وه بۆ رونه‌کردنه‌وه‌ی مه‌به‌ستی قسه‌که‌ر.

به‌ بوختی (له‌ زمانی کوردیدا، پیکه‌ته‌ پرسیارییه‌کان ئازادی جوله‌یان هه‌یه. نمونه‌ی 'به‌کام له کتیه‌کانی والته‌ر...' نیشانی ده‌دات که ته‌واوی پیکه‌ته‌ی ئامرازی ده‌توانیت به‌خه‌رت به‌پش بکه‌ر. ئه‌م جولا‌یه شوینییه‌که (Trace) له‌ دوای بکه‌ر جی ده‌ه‌نیت، که له‌ میشکا په‌یوه‌ندی نیوان ئامرازه‌که و

تەماشاکړدنی ئه‌و شونډه‌ی دواى (read) ئه‌و پېشان نادات که ده‌بیت بیکات. هه‌بوونی شونډه‌ی له‌وئ ده‌بیت ږمت بکړیته‌وه. ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌ ږوون دمکاتوه شونډه‌ی له‌ دواى (read) دیت. واته که هه‌موو شونډه‌ نه‌ګونجاو مکان به‌لاومندراون و ئه‌و شونډه‌ی که گونجاوه ئه‌وا ده‌بیت شونډه‌ راسته‌که بیت. له‌ رسته‌ی (15) دوو شونډه‌ی هه‌ن بو (NP) به‌تال که په‌کټیکان دواى (read) دیت و ئه‌وی تریشیان دواى (about). تهنه‌ا یه‌ک له‌و دووانه‌ ده‌بیت شونډه‌ی په‌راسته‌که‌ین. له‌م رسته‌ی‌دا (about) براوه‌یه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پڼویستی زیاتری هه‌یه‌، ته‌واوکړیکى NP بو about به‌ خورتنیه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تته‌په‌ره، به‌لام (read) دمتوانیت به‌ ته‌واوکړ بیت. شونډه‌ی وشه‌ی پرسپاریش وک دهر پراوه‌ ئاماز دهره‌کان دادهنریت (د). حاتم ولیا محمده (2009: 234). له‌ لایه‌کی ترموه‌ له‌ زمانى کوردی شونډه‌ی‌که به‌تال نییه‌، به‌لکو توخمى (یان) شونډه‌ی.

3.1.3. پړوی ګه‌وره (PRO):

پړوی ګه‌وره هه‌م نه‌نافوره هه‌م جیناوبشه‌ واته سیماکانی ئه‌م کاتیګورییه‌ به‌تال [نه‌نافور +، جیناو]، هه‌مه‌ واتای ئه‌ویه که (PRO) دمتوانیت له‌ ناو کاتیګورییه‌ حوکمکړمکه‌ی څویدا هه‌م به‌ستراوه‌ بیت هه‌م نازادیش بیت، نه‌مه‌ش نیواندزیه‌یک بو تېوری به‌ستنه‌وه دروسته‌کات. به‌لام ئه‌م مه‌رجه به‌ راسته‌قینه‌ دهرناکه‌ویت چونکه (PRO) حوکم ناکریت (د). حاتم ولیا محمده (2009: 234). دمتوانین بلنن پړوی ګه‌وره بریتیه‌ له‌و بکړه به‌تاله‌ی که له‌ ږوانی قولی لارسته‌ی چاوگی به‌رهمدیت و لارسته‌ی چاوگی له‌ زمانى نینگلیزی هه‌یه‌، به‌لام له‌ زمانى کوردی نییه‌ (محمده‌ی مه‌حوی 2010: 164). به‌ پڼی هه‌ندیک به‌لکه‌ی سه‌لمېندراو که لږده‌ا شونډیان نابیته‌وه، زمانى کوردی شونډه‌ی ږیزى ناوی و شونډه‌ی وشه‌ی پرسپار و (PRO) نییه‌ تهنه‌ا (pro) پړوی بجوکی وک بکړ هه‌یه‌ (د). حاتم ولیا محمده (2009: 234). پړو واته بکړی شاروه‌ی ږیزه‌کی کارى له‌ شتومزاري کرمانجی سه‌روو بوونی هه‌یه‌، به‌لام له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که هه‌میشه‌ شارسته‌که کهرت ده‌کات و ده‌چته‌ ناو پڼکه‌اته‌ی ئه‌وه‌، تا ئیستا هه‌ست به‌ بوونی نه‌کراوه‌، بیجکه‌ له‌مه‌ش هه‌موو لارسته‌کانی پړو ده‌شین وکو لارسته‌ی څاون کارین، له‌م بارمدا زوربه‌یان ده‌چنه‌ پاش کارى شارسته‌که، ږروانه نمونه‌ی 18.

أ- څوڑی من شیانین کوشتنا وی هه‌بان.

ب- څوڑی من شیاوا وی بکوژم.

أ- من به‌ ئه‌رکی څو زانی هاریکاریا وان بکهم.

ب- من هاریکاری کرنا وان ب ئه‌رکی څو زانی.

نمونه‌ی 18

3.1.4. پړوی بچوک (pro):

پړوی بچوک (pro) څوړیکى تره‌ له‌ که‌رسته به‌تاله‌کان که سیماکانی ئه‌م کاتیګورییه‌ به‌تال [نه‌نافور +، جیناو]، هه‌ له‌و زواتانه هه‌یه‌، که زمانه‌که ږیگا به‌ کهوتنی بکړ ددات. به‌و څوره زواتانه‌ش دموتریت زمانى بکړ کهوتو (Pro-drop Language). به‌ واتابه‌کی تر له‌ زمانه‌وانییدا (pro) ی

شونډیک له‌ ناو رسته‌که ده‌بیت چالیک (gap) هه‌بیت که شتوه‌ی ږیزى ناوی بیت (NP-Shaped)، ئه‌وه‌ ئه‌و شونډه‌یه‌ که (NP) لڼی دهرده‌کمون له‌ کاتی ناسایی. له‌م نمونانه‌ی څوارموه‌ که زمانى کوردی و نینگلیزین ده‌بیتین ئاوملکاری (adverb) ی (کوئ) (where) جو‌لاوه‌، که‌واته‌ چاله‌که‌ی دروسته‌بیت شتوه‌ی ئاوملکارییه‌ (adverb-Shaped) هه‌، ږروانه نمونه‌ی 15.

The waiter asked where_i we would like to sit t_i.

کارگوزاره‌که پرسى له‌ کوئ ده‌تانه‌وئ دابنیشن t_i.

نمونه‌ی 15

له‌ هه‌موودوڅه‌کان ده‌بیت ئاگاداری ږیکاری تته‌گېشتنی چاله‌که بین که څوړمکه‌ی بگونجیت له‌گهل (WH-Phrase) ه ږکرموه‌که (filler) له‌ سه‌رماتى ږیزیه‌که. نه‌گسر هاتو رسته‌که تهنه‌ا یه‌ک چالۍ دیاریکراوی تته‌دایت راسته‌وڅو ده‌یناسینه‌وه (Osterhout 1993: 12).

له‌م دڅه‌دا ږیکاری شیکردنه‌وه‌که دمتوانیت ږوانیکى دروست بنیاتبیت که کاتیګورییه‌کی به‌تالی له‌ شونډه‌ی راست و هاوونیشانه (co-indexed) له‌گهل (WH-Phrase) ه ږکرموه‌که. که‌واته‌ که لڼکه‌دانه‌وه‌ی سیمانتیکى بو ده‌کمین (WH-Phrase) ه که به‌ شتوه‌یه‌ک لڼکه‌ددرینه‌وه‌ که ږولی واتایی ناسایی هه‌بیت و به‌ستراپنه‌وه‌ به‌ ږیزیه‌یک له‌و شونډه‌ی که کاتیګورییه‌ به‌تاله‌که‌ی تته‌دایه‌. له‌گهل ئه‌وه‌شدا له‌ هه‌ندیک دڅو ږیکاری شیکردنه‌وه‌ ناتوانیت له‌سه‌ر بنه‌مای هاوسیتی وشه‌کان چال له‌ هه‌ندیک شونډ به‌جینیلان یان نا. له‌ کارى (read) ته‌واوکړیکى (NP) که‌مه‌، ئه‌وه‌ ئه‌و شونډه‌یه‌ که ده‌بیت شونډه‌ی‌که‌ی لڼیت، به‌لام قسکسر یاخود وهرگر دمتوان بگنه‌ ئه‌و نه‌نجامه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کارى read له‌ هه‌موو کات ته‌واوکړی نییه‌ و تته‌په‌ره وک له‌م دوو نمونیه‌ی څوارموه‌.

Walter would never admit that he read in the bed.

والتر هرگز دانی به‌مده‌ا نه‌دنا که. له‌ جیگده‌ا

ده‌خوښتته‌وه‌

نمونه‌ی 16

You can always tell [which books]_i Walter read about t_i in the New York review.

هه‌میشه‌ دمتوانی بزانی کام له‌ کتبه‌کان و الوتر له‌ بارمیان

ده‌خوښتته‌وه‌ بو پیشبرکى نیویورک.

نمونه‌ی 17

له‌ نمونه‌ی 16 (WH-Phrase) نییه‌، جو‌لانه‌وه‌ نییه‌، و شونډه‌ی نییه‌، له‌ هه‌رو زمانى کوردی و نینگلیزى. له‌ نمونه‌ی 17 (WH-Movement) هه‌یه‌، له‌ زماى نینگلیزى شونډه‌ی‌که له‌ شونډه‌ی جیاوازه‌ که له‌ دواى ئامرازى په‌یومندى (about) دیت له‌ برى هاتنى له‌ دواى کارى (read) (Fodor J.D. 1993: 470). که‌واته‌ راستیه‌که ئه‌ویه‌، که ده‌بیت شونډه‌ی‌که له‌ دواى کارى (read) هه‌بیت به‌

هیچ نیشانه‌ی بې‌ځینه پال. بېم پښه نه‌و کمرسته‌یه نارګومېنټیک نښه به (EXPL) هېما ده‌کړیت واته (Expletive)، بۆ نمونه:

(EXPL) وا دیاره، که پټوېستی پټی نښه.

(EXPL) وا دیاره، نانه‌کته‌ان خواردیبه.

نمونه‌ی 22

لږه‌دا دهرده‌کړیت بکمر سفره، و له‌گډل نه‌و تاپوټوژبیه‌ی کمرسته سفره‌کاندا په‌کده‌فریزتوه که ده‌لټ: (pro) ی بکمر له‌و زواتاندا هلو‌مرجی بوونی هیه، که یان ریکه‌کوتنی بکمر کرداری به‌هیزیان هیه، یان هیچ ریکه‌کوتنیک بکمر کرداریان نښه (حاتم ولیا محمد 2009: 237).

4- ګرځردنی ده‌نگی (Wanna Contraction)

بایه‌تی (Wanna Contraction) (Chomsky, N., & Lasnik, H. 1977: 469)، مه‌بستی نه‌م ده‌ستواژه‌یه کورترکړنه‌وی (Want to بۆ Wanna)، په‌کېکه له‌ به‌نوا بنگرین به‌لگه‌کان له‌ زمانه‌وانی مودیرندا بۆ سله‌ماندنې نه‌وی که (شوینې) (t) تنه‌ا خه‌یال نښه، به‌لکو بوونی راسته‌فینه‌ی هیه و کاریگری له‌سر چوښته‌ی قسه‌کردنی نښه هیه. له‌ زمانې نینگلیزیدا، زورجار له‌ قسه‌کردنی خیرادا (want to ده‌بیت به‌ wanna).

I want to go → I wanna go.

نمونه‌ی 23

به‌لام زمانه‌وانان تښتینیان کردوه که هندی‌ک جار نابیت نه‌م کورترکړنه‌ویه روو بدات، نه‌گه‌رنا رسته‌که هله‌ ده‌بیت. نه‌مه په‌یومندی به‌ جووله‌ی (WH) وشوینې (t) هوه هیه. یاساکه بېم شپوه‌یه: بۆ نه‌وی (want) و (to) یه‌ک بگرن و بین به‌ (wanna)، ده‌بیت هیچ شتیک له‌ نیواناندا نه‌بیت. نه‌گه‌ر شوینې (t) که‌وته نیوانیان، نه‌وا وک دیواریک ریگری له‌ په‌کرتنه‌که ده‌کات. با دوو دڅ و مر بگرین:

دڅی په‌کهم: کورترکړنه‌وی ریگپنډراو (Object Extraction)

کاتیک پرسپار له‌سر به‌رکار (Object) ده‌کین.

• رسته‌ی بنه‌رمتی: You want to see Who

• جووله‌ی: (Who) ده‌چته‌ سهرتا.

• شپوه‌ی سینتاکسی: Whoi do you want to see ti

• شوینی (t): شوینې‌که له‌ دوی see دایه (له‌ کوتایی رسته‌کیه).

• نه‌نجام: له‌ نیوان (want) و (to) هیچ نښه → ده‌کړیت بین به‌ (wanna).

• Who do you wanna see?

دڅی دوهم: کورترکړنه‌وی قه‌ده‌کراو (Subject Extraction)

• رسته‌ی بنه‌رمتی: You want [Who] to win (واتا: تو ده‌کړیت [کی] براوه‌ بیت؟)

• جووله‌ی: Who ده‌چته‌ سهرتا.

• شپوه‌ی سینتاکسی: Whoi do you want ti to win

بچوک ناماژمیه بۆ نه‌و بکمره‌ نادیاره‌ی که له‌ رسته‌دا بوونی هیه به‌لام ګو ناکریت (یوسف شریف سه‌عید 2009: 79). له‌ زمانې کوردیدا به‌هوی ده‌وله‌مندی ریکه‌کوتنی بکمر و کار، (pro) به‌ شپوه‌یه‌ی فراوان به‌کار دیت.

بېم جوړه‌ش به‌ پټی تیوری به‌ستنه‌وه جیناوی که‌سی پټوېست ناکات که نیشانه‌کراوکی ناوچه‌ی له‌ پټش خوی هه‌بیت. بوونی دوو کمرسته‌ی ناو و کار وک پټوېستی رسته‌یه‌ی ته‌واوی خاوه‌ن دم و کار به‌ بنه‌مایه‌ی ریزمانی گشتی ناسراوه. تیوری ده‌سلا‌ت و به‌ستنه‌وه چه‌مکی له‌ ری‌ی ریسای به‌رهمدان دمربریه‌ که تپایدا ده‌بی شوینی بکمری رسته به‌ هوی کمرسته‌کوه پر بکړیتوه. نینجا چ کمرسته‌که دهرکه‌وتوینت وک نه‌وی به‌ هوی ناوی کارا پر بکړیتوه یاخود دهرنه‌کوتوینت واته به‌ هوی کمرسته‌یه‌ی به‌تال گیرابیت (قیان سلیمان حاجی 2009: 146).

چومسکی دوو جوړ له‌ رسته‌ی ته‌واوکمر جیا ده‌کاته‌وه: رسته‌ی ته‌واوکمری کات وک‌سدار، که پټکه‌ینی (INFL) ی تپدایه؛ له‌گډل رسته‌ی ته‌واوکمری بی کات و کس، که پټکه‌ینی گهردانی (INFL) ی تپدانیه. به‌مه‌ی دوی دموتریت رسته‌ی ته‌واوکمری چاوگی (Infinitive Clause). رسته‌ی ته‌واوکمری چاوگی له‌ زمانې نینگلیزیدا هیه، به‌لام له‌ زمانې کوردیدا نښه، چونکه هه‌موو رسته ته‌واوکمرکانی زمانې کوردیی کات و ک‌سدارن (د. حاتم ولیا محمد 2009: 235).

من دهموئ من‌داله‌کهم به‌ شیر به‌خپو بکهم.

من دهموېست من‌داله‌کهم به‌ شیر به‌خپو بکهم.

من ویستم من‌داله‌کهم به‌ شیر به‌خپو بکهم.

نمونه‌ی 19

نه‌گه‌ر سه‌یری نه‌و رسته‌ای نمونه‌ی 19 بک‌مین کات و ک‌س دارن، به‌لام کاتی کرداری رسته ته‌واوکمرکه له‌ لایه‌ن کاتی کرداری رسته سه‌رمکیه‌که دیارده‌کړیت نه‌گه‌ر هاتوو نه‌وه روونده‌ات نه‌وا رسته‌کان ناریزمانی دهرده‌چن.

3.1.5. چه‌شنه‌کانی پرو (pro):

جوړی په‌کهم: پروی ناماژده‌ر نه‌و نیشانه تاپه‌تپانه‌ی خوارموی تپدایه: <+ک‌س +ژماره +دیاریکراو>، بۆ نمونه:

pro هاتن

pro نیشکی له‌ باخچی گرن

نمونه‌ی 20

جوړی دوهم: پروی ناماژمنده‌ر نه‌و نیشانه تاپه‌تپانه‌ی خوارموی تپدایه: <+ک‌س +ژماره>

pro ده‌توانریت،

pro ده‌توانریت، نه‌و وانه‌یه بخویندری.

نمونه‌ی 21

واته (pro) ی ناماژمنده‌ر نیشانه تاپه‌تپه‌کانی که‌سی سیه‌می تاک و نادیاره‌ی هیه.

جوړی سیه‌م: پروی ناه‌رگیومینت: نه‌و جوړه له‌ پرو به‌ هیچ نیشانه‌یه‌ی تاپه‌تی ناوه‌روکی (pro) ناسریتوه و ناتوانین

I went to school : هه‌لمیه، ده‌بیت بو‌تریت school

5.1. کهوتنی بکەر به‌پیی تیوری لویجی ریزی (Luigi Rizzi):

تیورییه‌کانی لویجی ریزی (Rizzi, L. 1986: 540) به تایبیت ئەو‌دی په‌یوه‌ندی به پارامیتری بکەری به‌تال (Null Subject Parameter) یان (Pro-drop) هه‌یه، به یه‌کیک له گرن‌گترین کۆله‌که‌کانی ریزمانی بهر‌هه‌مپنان داد‌من‌ریت (Generative Grammar). ریزی له رینگه‌ی تو‌یزینه‌وه له زمانی ئیتالی، وەر‌چەر‌خانیکی گه‌وره‌ی له تیگه‌یشتمانی بۆ په‌یوه‌ندی نیوان رسته‌سازی و مور‌فۆلۆجی دروست‌کرد. لێره‌دا، تیورییه‌که‌ی ریزی و به‌راورد‌کارییه‌که‌ی له‌گه‌ڵ زمانی کوردیدا ده‌خه‌ینه‌ روو.

5.1.1. چه‌مکی به‌ره‌تیی تیورییه‌که‌ی ریزی:

لویجی ریزی، په‌ری به‌و بیرۆکه‌یه‌ دا که زمانه‌کانی جیهان له ئاستی رۆنایی ژیره‌وه‌دا یه‌کن، به‌لام له‌سه‌ر چه‌ند پارامیتریک جیا‌وازن. یه‌کیک له‌وانه (Null Subject) ه. به‌پیی تیورمه‌که‌ی ریزی هه‌ندیک زمان رینگه‌ دهن که بکەری رسته کاتگورییه‌کی به‌تال بیت که پیی ده‌وتریت (pro) ی بچووک.

5.1.2. مه‌رجه‌کانی ریزی بۆ بوونی (pro):

- ریزی ده‌لێت ته‌نها خو‌ندنه‌وه‌ی واتاکه به‌س نییه، بۆ کهوتنی بکەر به‌لکو ده‌بیت دوو مه‌رجی ریزمانی بینه‌ دی:
- مه‌رجی مۆله‌دان (Licensing): ده‌بیت جینگه‌ی بکەر مه‌که له‌لایه‌ن توخمیکی حوکمه‌که‌وه مۆله‌تی پی درابیت.
- مه‌رجی ناسینه‌وه (Identification): ده‌بیت پاشگره‌کانی سه‌ر³ کاره‌که هه‌نده ده‌له‌مه‌ند بن که بتوانن تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی بکەر مه‌که (وه‌ک: که‌س، ژماره، ره‌گه‌ز) بۆ مێشک ئاشکرا بکەن.

5.1.3. لێکه‌وته ریزمانییه‌کانی تیورییه‌که‌ی ریزی:

ریزی ته‌نها باسی شار‌دنه‌وه‌ی بکەری نه‌کرد، به‌لکو وتی ئەو زواتانه‌ی رینگه به (pro) دهن، سێ تایبه‌تمه‌ندی تریشیان تیدا ده‌رده‌که‌وت:

پنچه‌وانه‌کردنه‌وه‌ی ئازاد (Free Inversion): ده‌کریت بکەر به‌خه‌رتنه‌ دوا‌ی کاره‌که.

شیوازی ئاسایی: من بارانم خو‌ش ده‌وێت.

پنچه‌وانه‌کردنه‌وه‌ی ئازاد: خو‌شم ده‌وێت باران.

• شوینی t: لێره‌دا شوینییه‌که‌ ده‌که‌وێته ریک نیوان (want) و (to).

• نه‌جام: به‌هۆی بوونی t له نیوانیاندا، ناتوانن یه‌ک بگرن.

• Who do you wanna win? (ئه‌مه له ئینگلیزیدا هه‌لمیه)

• Who do you want to win? (ده‌بیت به جیا بگوتریت)

ئه‌م دیاردیه به‌لگه‌یه‌کی به‌رجه‌سته‌یه له‌سه‌ر تیورییه‌کی زمینی. ئه‌گەر (t) بوونی نه‌بوا، ده‌بوا به له هه‌ردوو دۆخه‌که‌دا بتوانین بلێن (wanna)، چونکه له رو‌وه‌که‌دا وشه‌کان له ته‌نیشته یه‌کن. به‌لام راستیه‌که‌ی ئەو‌یه مێشکی مر‌وف هه‌ست به‌و (t) ده‌کات و وه‌ک به‌ره‌ست مامه‌له‌ی ده‌کات.

ئه‌مه‌ی سه‌رموه به‌لگه‌ی شوینی بو له زمانی ئینگلیزی، له زمانی کوردی به‌لگه‌ی به‌هه‌زترمان هه‌یه بۆ سه‌لماندنی ئه‌م تیوره. ئه‌گه‌رچی (Wanna) له زمانی کوردی بونی نییه، به‌لام له کوردیدا دۆخیکی زۆر به‌هه‌زترمان هه‌یه بۆ سه‌لماندنی جووله و شوینی، ئه‌ویش جووله‌ی جیناوی لکاو. له رسته‌سازی کوردیدا (به تایبیت زاری ناوه‌راست)، جیناوه لکاو‌هه‌ستی ده‌سته‌ی دووهم (م، ت، ی، مان، تان، یان) زۆر هه‌ستیار به‌ جووله. کاتیک وشه‌ی (پرس) ده‌جو‌لێت (WH-movement)، جیناوه‌که‌ش له‌گه‌ڵ خو‌ی راده‌که‌شیت، بۆ نمونه:

- رسته‌ی ئاسایی (رۆنایی ژیره‌وه):
- سێوه‌که‌ت خو‌ارد. له‌م نمونه‌یدا جیناوی که‌سی دوهمی تاک (ت) وه‌ک بکەر له‌ کۆتایی به‌رکاره‌که‌یه.
- دروست‌کردنی پرسیار (به‌ جووله‌ی WH): چیت i ti خو‌ارد؟ لێره‌دا وشه‌ی (چی) که جینگه‌ی (سێوه‌که‌ی) گرتوته‌وه، چۆته سه‌رمه‌تای رسته. گرن‌گترین خال ئەو‌یه که جیناوه‌که (ت) له شوینی خو‌ی نه‌ماوه و له‌گه‌ڵ وشه‌ی پرسیاره‌که‌دا جو‌لاوه و بووه به (چیت). ئه‌مه به‌لگه‌یه که وشه‌ی پرسیاره‌که (Wh-phrase) جو‌لاوه و جیناوه‌که‌شی له‌گه‌ڵ خو‌ی بر‌دووه، شوینییه‌که‌ش (t) له دوا‌ی خو‌ی به‌جیه‌نشته‌وه.

5- کهوتنی بکه (Null Subject/Pro-drop)

له بابته‌ی کهوتنی بکەر زمانه‌کان دابه‌ش ده‌بن بۆ دوو جۆر (Haig, G. 2008: 56), (Öpengin, E. 2016: 33)

- زواتانی (Pro-drop): وه‌ک کوردی، که ده‌کریت بکەر مه‌که تیدا به‌شار‌درینه‌وه چونکه پاشگری کاره‌که (Agreements) زانیاری پێو‌سته ده‌دات. نمونه به کوردی: (من) چووم. (بکەر مه‌که لادراوه به‌لام له (م) به‌که‌وه دیاره).
- زواتانی (Non-pro-drop): که نا‌کریت بکەر تیدا بکه‌وێت، وه‌ک ئینگلیزی:

3 : سه‌ره هه‌لگری نیشانه‌که‌ که بۆ هه‌موو فریزییه‌که ده‌گه‌رینه‌وه، سه‌ره ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو که‌رسته شوینی که‌وتنه‌وه‌کانی خو‌یدا هه‌یه (شادان و په‌خشان 2024: 186)

شادان شوکر سابیر و په‌خشان فه‌می فهرحو (2024) 'شیکردنه‌وی دروسته‌ی رسته‌سازی زمانی کوردی به‌ی تئوری نیکس بار'، گوڤاری زانکوی کویه بو زانسته مرقابیتی و کومه‌لایه‌تییه‌کان. عبدالله عمیدالفتح و شادان شوکر سابیر (2025) 'نهرکی ریزمانی مۆرفی (سفر و شاروه) له زاراه‌کانی کوردی ناوهراس و سه‌روودا'، گوڤاری زانکوی توانا پرۆیه‌یه‌کان. قیان سلیمان حاجی (2009) کهرسته به‌تاله‌کان له روانگهی تئوری دهسه‌لات و به‌سته‌وه (شیوه‌زاری کرمانجی سه‌روو). (نامه‌ی ماسته‌ر/کتیپ).

محهمد ره‌زا باتینی (1993) ئاوریکی تازه بو سه‌ر ریزمان. یوسف شه‌ریف سه‌عید (2009) دۆخه‌کانی ژیره‌وه لای فلیمور و هه‌ندئ لایه‌نی رسته‌سازی کوردی.

سه‌رچاوه بیانییه‌کان:

- Cable, S. (2012) 'Pied-piping: The last thirty-five years', in den Dikken, M. (ed.) The Cambridge Handbook of Generative Syntax. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 823–856.
- Cheng, L.L.-S. (1991) On the typology of wh-questions. PhD dissertation. Massachusetts Institute of Technology. Available at: MIT DSpace.
- Chomsky, N. (1981) Lectures on Government and Binding. Dordrecht: Foris Publications.
- Chomsky, N. and Lasnik, H. (1977) 'Filters and control', Linguistic Inquiry, 8(3), pp. 425–504.
- Fodor, J.D. (1989) 'Empty categories in sentence processing', Language and Cognitive Processes, 4(3–4), pp. S115–S1209.
- Fodor, J. D. (1993). Processing empty categories: A question of visibility. In G. T. M. Altmann & R. Shillcock (Eds.), Cognitive models of speech processing: The Second Sperlonga Meeting (pp. 351–400). Lawrence Erlbaum Associates .
- Gibson, E. and Hickok, G. (1993) 'Sentence processing with empty categories', Language and Cognitive Processes, 8(2), pp. 147–161.
- Haig, G. (2008) Alignment Change in Iranian Languages: A Construction Grammar Approach. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Kechagias, A. (2011) 'A new look at clitic doubling in Standard Modern Greek', UCL Working Papers in Linguistics, 23, pp. 1–25.
- Öpengin, E. (2016) 'The syntax of argument support in Central Kurdish', in Haig, G. and Öpengin, E. (eds.) Kurdish Linguistics in Practice. Berlin: De Gruyter Mouton, pp. 129–156.
- Osterhout, L. and Swinney, D.A. (1993) 'On the temporal course of gap-filling during comprehension of verbal passives', Journal of Psycholinguistic Research, 22(3), pp. 273–297.
- Rizzi, L. (1986) 'Null objects in Italian and the theory of pro', Linguistic Inquiry, 17(3), pp. 501–557

لیره‌دا بکه‌ر شاروه‌یه (pro) و به‌رکارکه (باران) خراومه‌ کوتابی رسته‌که بو نه‌وه‌ی جوانی و جه‌ختیکی زیاتری پی به‌خشریت.

که‌ی پیچه‌وانه‌کرده‌وه‌ی ئازاد له کوردیدا به‌کار دیت؟

ئهم شێواز له دوو کاتدا زۆر باوه:

- له شه‌یر و نه‌ده‌دا: بو پاراستنی کیش و سه‌روا. وه‌ک: هات کچی، به‌ له‌نج هات.
- بو جه‌ختکردنه‌وه (Emphasis): کاتیک ده‌مانه‌ویت سه‌ره‌تا کارکه (کرده‌که) رابگه‌یه‌نین و پاشان بلێین کئ نه‌جای داوه. بو نمونه کاتیک که‌سێک چاوه‌ری هه‌وآلیکه، ده‌لێین: ده‌رچوو ئاراس! له‌بری ئاراس ده‌رچوو.

ئهمه‌ به‌ ته‌واوی ده‌چێته‌ ناو ئهو چوارچه‌وه‌یه‌ی که‌ لوبجی ریزی باسی ده‌کات؛ که‌ زمانه‌ بکه‌ر-شاراه‌کان (Pro-drop) خاوه‌نی ئازادییه‌کی زۆرتن له‌ ریزبه‌ندیی وشه‌کاندا، چونکه‌ خانه‌ نادیاره‌کان (Empty Categories) یارمه‌تی می‌شک ده‌دن په‌یه‌وه‌ندییه‌کانی ناو رسته‌ تیک نه‌چیت.

6- نه‌ه‌جام

ئهم توێژینه‌وه‌یه‌ گه‌شته‌ ئهو نه‌ه‌جامه‌ی که‌:

- شوێنیه‌کان (Traces) کاریه‌گره‌ییان له‌سه‌ر پرۆسه‌ ده‌نگیه‌یه‌کان هه‌یه‌.
- پارامیتری (pro-drop) په‌یه‌سته‌ به‌ ده‌وله‌مه‌ندیی مۆرفۆلۆژیای زمان.
- ئهم توێژینه‌وه‌یه‌ ده‌ریخست که‌ پیکه‌اته‌ نادیاره‌کانی وه‌ک (trace) و (pro) ته‌نها تئوری نین، به‌لکو کاریه‌گری راسته‌وخۆیان له‌سه‌ر فۆنۆلۆژی و سینتاکسی زمان هه‌یه‌. سه‌لمه‌نرا که‌ کورته‌کرده‌وه‌ی (wanna) سنوورداره‌ به‌ جو‌ری ئهو شوێنیه‌ی له‌ نیوانیاندا هه‌یه‌.
- زاری کوردی ناوهراس (سۆرانی) یه‌که‌یه‌ که‌ له‌ زمانه‌ی که‌ تئورییه‌که‌ی ریزی به‌ ته‌واوی و به‌ شێوه‌یه‌کی توندرو جێبه‌جێ ده‌کات

لیستی سه‌رچاوه‌کان:

سه‌رچاوه کوردیه‌یه‌کان:

خه‌سه‌رو ئه‌حمه‌د ره‌سول (2012) رسته‌ له‌ شێوه‌زاری خۆشناوتیدا له‌ روانگهی تئوری دهسه‌لات و به‌سته‌وه‌دا. نامه‌ی دکتورا. زانکوی سۆران: فاکه‌لتی ئاداب.

حاته‌م ولایا محهمد (2009) په‌یه‌وه‌ندییه‌ رۆنانه‌یه‌کانی ناوه‌نده‌ سینتاکسیه‌یه‌کان. ساجیده عبدالله فه‌ره‌ادی (2013) هه‌ندئ لایه‌نی رسته‌سازی زمانی کوردی.

سه‌لاح حمویز ره‌سول (2014) پرهنسپی به‌ نابووری کردن له‌ زمانی کوردیدا. هه‌ولێر: نه‌کادیمیای کوردی.

التحليل النحوي للفئات الفارغة: نظرية الأثر

الملخص:

تبحث هذه الدراسة بدقة في طبيعة ووظيفة (الفئة الفارغة) (Empty Categories) ضمن إطار النحو التوليدي (Generative Grammar)، مع التركيز بشكل خاص على "نظرية الأثر" (Trace Theory) أثناء عملية نقل أدوات الاستفهام (WH-movement). تستند الأطروحة إلى الفرضية النظرية القائلة بأنه عندما يتحرك عنصر نحوي من "البنية العميقة" إلى موقع جديد في "البنية السطحية"، فإن موقعه الأصلي لا يصبح فارغاً تماماً، بل يخلف وراءه عنصراً صامتاً غير ملفوظ يُعرف بـ الأثر (t). تحلل الدراسة كيف تعمل هذه المقولة الفارغة كجسر ترميزي للحفاظ على "سلسلة النقل" وضمان انتقال "أدوار ثيتا" (Theta-roles) الدلالية من الفعل إلى العنصر المنقول. وبدون هذه الآلية، ستنقطع العلاقة بين اللفظ والمعنى في الجملة. علاوة على ذلك، تناقش الدراسة القيود الصارمة المفروضة على توزيع هذه العناصر الخفية، لا سيما في ضوء "مبدأ المقولة الفارغة" (ECP)، الذي يشترط أن يكون الأثر محكوماً (Governed) بشكل صحيح ليكون سليماً نحوياً. من جانب آخر، يتم تقديم أدلة تركيبية، مثل ظاهرة (Wanna-contraction)، لإثبات أن المقولات الفارغة، رغم خلوها من المحتوى الصوتي، تعمل كحواجز تركيبية فعالة. وفي الختام، تخلص الدراسة إلى أن المقولات الفارغة ليست مجرد أدوات تحليلية، بل هي جزء لا يتجزأ من "الكفاية اللغوية" (Linguistic Competence) لدى البشر، ودليل على تعقيد النظام الذهني للغة.

الكلمات المفتاحية: المقولات الفارغة، نقل أدوات الاستفهام (WH)، نظرية الأثر، مبدأ المقولة الفارغة (ECP)، أدوار ثيتا، التركيب (Syntax).

SYNTACTIC ANALYSIS OF EMPTY CATEGORIES: TRACE THEORY

ABSTRACT:

This study conducts a detailed investigation into the nature and function of Empty Categories within the framework of Generative Grammar, with a specific focus on Trace Theory during WH-movement. The thesis is grounded in the theoretical premise that when a grammatical element moves from the Deep Structure to a new position in the Surface Structure, its original position does not remain entirely void; rather, it leaves behind a silent, phonetically null element known as a trace (t). The research analyzes how this empty category functions as a syntactic bridge, maintaining the movement chain and ensuring the transmission of Theta-roles from the verb to the moved element. Without this mechanism, the connection between sound and meaning would be severed. Furthermore, the study discusses the strict constraints imposed on the distribution of these hidden elements, particularly under the Empty Category Principle (ECP), which dictates that a trace must be properly governed to be grammatically valid. Additionally, empirical evidence, such as Wanna-contraction, is presented to demonstrate that empty categories, despite lacking phonetic content, act as active syntactic barriers. Ultimately, the study concludes that empty categories are not merely analytical tools but are integral components of human Linguistic Competence, reflecting the complexity of the mental language faculty.

KEYWORDS: Empty Categories, WH-movement, Trace Theory, ECP, Theta-roles, Syntax.